

Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2003 жылғы 18 ақпан N 168

Қазақстан Республикасының Үкіметі қаулы етеді:

1. Қоса беріліп отырған Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасы бекітілсін.

2. Осы қаулы қол қойылған күнінен бастап күшіне енеді.

Қ а з а қ с т а н   Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Премьер министрі

Қ а з а қ с т а н   Р е с п у б л и к а с ы

Ү к і м е т і н і ң

2 0 0 3   ж ы л ғ ы   1 8   а қ п а н д а ғ ы

N   1 6 8   қ а у л ы с ы м е н

бекітілген

Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасы

1. Бағдарлама паспорты

Бағдарламаның атауы   Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасы

Әзірлеу үшін негіздеме   Қазақстан Республикасы Үкіметінің "Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2001-2005 жылдар кезеңіне арналған тұжырымдамасы туралы" 2001 жылғы 4 желтоқсандағы N 1564 және "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2002-2004 жылдарға арналған бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары туралы" 2002 жылғы 24 сәуірдегі N 470 қаулылары

Негізгі әзірлеуші   Қазақстан Республикасының Көлік және коммуникациялар министрлігі

Іске асыру мерзімі   2003-2005 жылдар

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері   Телекоммуникациялар саласын дамыту бағдарламасының негізгі мақсаты Қазақстан экономикасының ғаламдық ақпараттық

инфрақұрылымға бәсекелі біріктірілген телекоммуникациялық секторын әрі қарай дамытуға бағытталған тетіктерді қалыптастыру мен жағдайлар жасау болып табылады.

Бағдарламаның көрсетілген мақсатына сәйкес мынадай міндеттерді шешу көзделген:

Әлеуметтік-саяси міндеттер:

жеке және заңды тұлғалардың жер-жерде телекоммуникациялардың қызмет көрсетулеріне әмбебап қол жеткізулерін қамтамасыз ету;
халықтың және дамып отырған экономиканың, сондай-ақ мемлекеттік органдардың, оның ішінде қауіпсіздікті, қорғанысты және құқық тәртібін қамтамасыз ететін органдардың телекоммуникациялардың түрлі қызмет көрсетулеріне өсіп отырған қажеттілігін қанағаттандыру;
тұтынушылардың ақпараттық технологиялардың соңғы жетістіктері мен ғаламдық ақпараттық ресурстарға қол жеткізу үшін жағдайлар жасау;
ұлттық ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз

ету;

Техникалық-технологиялық міндеттер:

бірыңғай ұйымдастырушылық және техникалық идеология негізінде жұмыс істейтін, жоғары сапалы ішкі және халықаралық ақпараттық алмасуды, телекоммуникациялық қызмет көрсетулердің барлық түрлерін дамыту үшін қуатты базаны қамтамасыз ететін, осы заманғы ұлттық телекоммуникациялық инфрақұрылымды жедел дамыту;
стандарттаудың және сертификаттаудың әлемдік деңгейге сәйкес келетін салалық жүйесін дамыту;
ұлттық ресурстарды: радиожиилікті ресурстарды және нөмірлеу ресурстарын орталықтандырылған

басқаруы қамтамасыз ету;

Экономикалық міндеттер:

телекоммуникациялық инфрақұрылымды пайдалану тиімділігін және саланың инвестициялық тартымдылығын арттыру;
Қазақстанның транзиттік әлеуетінің

мүмкіндіктерін барынша іске асыру;
телекоммуникациялық қызмет көрсету рыногын
дамытуға бағытталған мемлекеттік реттеу және
бақылау тетіктерін жетілдіру және
телекоммуникациялар рыногының барлық
субъектілерінің орнықты және серпінді дамуы,
байланыс операторларының тиімді жұмысы үшін
жағдайлар жасау;

байланыс қызметтерін көрсету рыногында адал
бәсекелестік ортаны дамыту және барлық байланыс
операторлары үшін тең құқықты қамтамасыз ету.

Бағдарламаның
негізгі
іс-шаралары

Телекоммуникациялар саласындағы субъектілердің
өзара қарым-қатынасын барабар реттейтін нормативтік
құқықтық базаны құру - "Байланыс туралы" Қазақстан
Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар
енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының
жобасын, мемлекеттік органдардың басқа да
нормативтік кесімдерін әзірлеу,
телекоммуникациялар саласында жаңа нормативтік
құқықтық кесімдерді әзірлеу.

Саланы мемлекеттік реттеуді жетілдіру.
Радио қол жеткізу жүйелерін қоса алғанда, осы
заманғы цифрлық жабдықтар базасында
телекоммуникациялардың жергілікті желілерін
жаңғырту және дамыту, желіні және оны пайдалануды
оңтандыру.

Әмбебап қол жеткізуді қамтамасыз ету тетігін
құру (телекоммуникациялардың көпшілік қол
жеткізетін қызмет көрсетулерінің өлшемдері мен
көлемін айқындау, елді мекендердің әмбебап қол
жеткізуін қамтамасыз ету бағдарламасын әзірлеу
және іске асыру).

Телекоммуникациялық инфрақұрылымды дамытуға
белсенді инвестицияларды ынталандыратын жағдайлар
жасау.

Телекоммуникациялар саласындағы тарифтік
реттеу тетіктерін жетілдіру.
Бәсекелестікті дамытудың жоспарланған және
кейінгі кезеңдердегі қажетті шарты ретінде

телекоммуникациялар рыногын кезең-кезеңімен
ы р ы қ т а н д ы р у .

Халықаралық талаптарға сәйкес келетін 2001-2005
жылдарға арналған "Сапа" республикалық
бағдарламасы шеңберінде телекоммуникациялар
ұйымдарында сапа жүйелерін әзірлеу және енгізу.

Қаржыландыру
көздері

2003-2005 жылдары қаржыландыруға республикалық
бюджеттен 5844,3 млн. теңге жіберу жоспарланып
отыр, оның ішінде 2003 жылы - 40,4 млн.теңге, 2004
жылы - 5792,9 млн. теңге, 2005 жылы - 11 млн.
теңге. Бұл ретте жыл сайынғы көлемі тиісті қаржы
жылына арналған республикалық бюджетті
қалыптастыру кезінде нақтыланады.

Күтілетін
соңғы нәтиже

Мемлекеттік басқару органдарының, заңды
тұлғалардың және халықтың бірыңғай техникалық және
ұйымдастырушылық идеология негізінде жұмыс
істейтін және дамитын осы заманғы
телекоммуникациялар желісі - телекоммуникациялық
қызмет көрсетулерінің барлық түрлерін алудағы
қажеттілігін толық қамтамасыз ететін Қазақстан
Республикасының ақпараттық кеңістігінің
инфрақұрылымдық бөлігін құру.

Орталық Азия аймағының телекоммуникациялық
инфрақұрылымында Қазақстан Республикасының жетекші
ұстанымдарын қамтамасыз ету. Оңтүстік Шығыс Азия
- Еуропа және Орталық Азия - Ресей бағыттарында
Қазақстанның маңызды ақпараттық ағындарды
қамтамасыз ету жөнінде халықаралық транзиттік
торап ретінде қалыптасуы.

Телекоммуникациялық қызметтер көрсетудің
бәсекелестік рыногын қалыптастыру және дамыту.

Телекоммуникациялар саласындағы нормативтік
құқықтық базаны жетілдіру.

Ескерту. 1-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 2004.04.15. N 417 қаулысымен .

2. Кіріспе

Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005
жылдарға арналған бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) Қазақстан Республикасы
Үкіметінің 2002 жылғы 24 сәуірдегі N 470 қаулысымен бекітілген Қазақстан
Республикасы Үкіметінің 2002-2004 жылдарға арналған Бағдарламасын іске асыру

жөніндегі іс-шаралар жоспарына сәйкес, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 4 желтоқсандағы N 1564 қаулысымен мақұлданған Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2001-2005 жылдар кезеңіне арналған тұжырымдамасының ережелерін ескере отырып әзірленді.

Бағдарламаның негізгі мақсатына қол жеткізуге бағытталған саланы дамыту стратегиясы мемлекеттік саясаттың мынадай қағидаттарына сүйенеді:

телекоммуникациялар саласын дамытудың тұтастай алғанда, ел экономикасының дамуымен өзара байланыстылығы;

Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі, егемендігі және қорғаныс қабілеттілігі мүдделерін қамтамасыз ету;

телекоммуникациялар рыногын дамытуға ықпал ететін нормативтік база;

тиімді мемлекеттік саясат жүргізу мүмкіндігін қамтамасыз ету мемлекеттің стратегиялық салалардағы рөлін күшейту;

телекоммуникациялардың жалпыға бірдей қол жеткізетін қызметтеріне республика азаматтарының әмбебап қол жеткізуін қамтамасыз ету;

телекоммуникациялар рыногының барлық қатысушылары үшін еркін және тең құқықты бәсекелестікті ынталандыру және қамтамасыз ету; инвестицияларды ынталандыру және көтермелеу;

жаңа жұмыс орындарын құруды ынталандыру және көтермелеу; желілерде бірыңғай техникалық стандарттар қолдану және саланың субъектілері үшін халықаралық сапа стандарттарын енгізу.

3. Қазақстан Республикасы саласының осы заманғы жай-күйін талдау, проблемалар

Телекоммуникациялар, көрсетілетін қызмет көлемі тұрақты өсіп отыратын, экономиканың серпінді дамушы саласы болып табылады.

Қазақстан Республикасында телекоммуникациялар желілерінің ағымдағы жай-күйін мынадай негізгі цифрлармен сипаттауға болады:

2002 жылдың басында Қазақстанда орташа телефон тығыздығы елдің 100 тұрғынына шаққанда 14,4-ті, оның ішінде қалаларда - 21,7-ні, ауылдық жерлерде - 5,2 телефонды құрады. Негізгі телефон аппараттарының тығыздығы 100 отбасына шаққанда 50,9-ды құрады, оның ішінде қалаларда - 69,2-ні, ауылдық жерлерде - 21,8-ді құрады;

телекоммуникациялардың жергілікті желісі 3000-нан аса станциялардан тұрады, олардың тек алтыдан бір бөлігі ғана қалаларда орналасқан. Тек "Қазақтелеком" ААҚ-та станциялардың жалпы құрастырылған сыйымдылығы 2,4 млн. нөмірді құрайды, іске қосылғаны - 2 млн нөмір. Цифрландыру деңгейі 34 пайызды құрайды.

Қалааралық арналардың ұзақтығы 246 599 221 арн.км, олардың ішінде таратудың цифрлық жүйелерімен құрылған арналар ұзақтығы - 202 612 351 арн.км құрайды (

екінші ХКО салынды. Қалааралық цифрлық телекоммуникациялар желісін құру аяқталды. Бүгінгі күнге 100% АҚТС - цифрлық, желіде 2 ХКО жұмыс істейді.

Р ы н о к   қ ұ р ы л ы м ы

Республиканың телекоммуникациялық қызмет көрсетулер рыногы жыл сайын аса серпінді әрі бәсекелес болып келеді. Байланыс операторларының саны едәуір өсуде, жаңа технологиялар енгізілуде, ұсынылатын қызметтер спектрі ұлғаяуда.

Рынок сыйымдылығы 1998 жылғы 350 млн. АҚШ долларынан 2001 жылы 500 млн. долларға дейін өсті, бұл ретте ұлттық байланыс операторының үлесі негізінен ұтқыр байланыс операторларының қарқынды өсу есебінен 90%-дан 68%-ға дейін қысқарды. Соңғы 4 жылда олардың рыноктағы үлесі 2,8%-дан 26,1%-ға дейін артты.

2002 жылдың 1 мамырына Қазақстан Республикасының Көлік және коммуникациялар министрлігі телекоммуникациялар қызмет көрсетулерін ұсыну жөніндегі кәсіпкерлік қызметпен - базалық қызмет көрсетулерден бастап ұялы байланыс пен зияткерлік желілер (аудиомәтін) қызмет көрсетулерімен айналысуға 770 лицензия берді. Олардың 237 лицензиясы телекоммуникациялардың жергілікті желілері және олармен байланысты қызмет көрсетулерге, 146 - жылжымалы радиобайланыс пен пейджинг қызмет көрсетулеріне, 125 - радиохабар мен теледидарға, 36 - бөлінген спутниктік байланыс желілерінің қызмет көрсетулеріне және арналарды жалға алуға берілді. Деректер беру рыногы мен Интернет аса шапшаң дамушы болып табылады, қазіргі уақытта операторларға бұл қызмет түрімен айналысуға 131 лицензия берілді.

Рыноктың жартысын қалааралық, халықаралық байланыс қызмет көрсетулері алады, және де рыноктың 25%-ын қалааралық байланыс қызмет көрсетулері қалыптастырады. ТМД елдеріне және алыс шет елдерге халықаралық телефондама қызмет көрсетулерін сату көлемінің үлес салмағы бірдей.

Ұялы байланыс телекоммуникациялық қызметтер көрсету рыногының төрттен бірінен астамын алады, мұның өзі тіпті қалааралық байланыс рыногы көлемінен артық. Соңғы жылдары әлемде жылжымалы байланыс қызметін көрсетулер рыногында байқалатын өткір бәсекелестіктің салдарынан, барлық негізгі үш технологиялар эволюциясы, атап айтқанда: GSM, D-AMPS, CDMA мынадай негізгі бағыттар бойынша жүзеге асырылады: қосымша қызмет көрсетулер санын арттыру, желі сыйымдылығын және асып түсу алаңын ұлғайту, радиоинтерфейстің құнын кеміту және өткізу жолағын кеңейту. Қазақстанда GSM және AMPS - D-AMPS стандарттарының ұялы байланыс қызмет көрсетулерін 4 байланыс операторлары ұсынады, пайдаланушылар саны 800-мыңдық белгіге жақындап келеді.

Жергілікті телефон байланысы қызмет көрсетулері бүкіл рыноктың 14%-ын қалыптастырады. Деректер беру және Интернет қызмет көрсетулерінің көлемі екі есе

Қазір деректер беру қызмет көрсетулері, Интернет, ұтқыр радиобайланыс, корпоративті клиенттер үшін телекоммуникациялар қызмет көрсетулері рыногында жоғары дәрежелі бәсекелестік орын алып отыр.

Жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісі (бұдан әрі - ЖПТЖ) үшін тек халықаралық және қалааралық байланыс рыногы ресми түрде "Қазақтелеком" ААҚ-ның монополиясы болып табылады, алайда онда іс жүзінде АР-телефондама операторлары ретінде халықаралық және қалааралық трафигін қолданыстағы нормативтік кесімдерде көзделгеннен басқа жолмен өткізетін операторлар жұмыс істейді.

Сонымен бір мезгілде, ресми түрде толығымен ашық сектор болып табылатын жергілікті байланыс рыногында бәсекелестіктің дамуы бір жағынан жергілікті байланысқа мемлекет реттейтін төмен тарифтердің болуымен, ал екінші жағынан ЖПТЖ-ға бірігуі және қалааралық әрі халықаралық трафик транзитіне "Қазақтелеком" ААҚ ұлттық операторының жоғары тарифтерімен шектеледі.

Қ а р ж ы л ы қ   ж а й - к ү й і .

Байланыс операторларының 2000 жылғы жиынтық кірістері 45,1 млрд. теңгені, 2001 жылы - 63,44 млрд теңгені, оның ішінде ұлттық оператордікі - тиісінше 38,3 млрд. теңге мен 45,8 млрд. теңгені құрады.

Рыноктың орташа рентабельділігін 15%-ға бағалауға болады.

2001 жылы телекоммуникациялар саласын инвестициялау көлемі 15,06 млрд. теңгені құрады және де ұлттық оператор 11,03 млрд. теңге инвестициялады, 2002 жылы "Қазақтелеком" ААҚ 14,187 млрд. теңге сомасына жобаларды қаржыландыруды көздеп отыр.

П р о б л е м а л а р .

Сонымен бірге сыртқы да (тұтастай алғанда ел экономикасының дамуы), ішкі салалық та көптеген проблемалар шешімін таппай отыр. Солардың негізгілері мыналар болып табылады:

Телекоммуникациялар саласындағы қоғамдық қатынастарды және теңгерімді техникалық саясатты реттейтін нормативтік базаның саланың даму қарқынынан қалып қ о ю ы .

Нашар ғылыми негізделген әдіснамалық негіз салдарынан жүйелі көзқарас жоқ. Байланыс саласындағы бүкіл арнайы ғылыми-техникалық және жобалық база іс жүзінде дәстүрлі түрде Ресейде орналасқан. Жобалауға, маркетингтік және ғылыми зерттеулерге, ғылыми-әдістемелік базаны әзірлеуге мамандандырылған отандық ұйымдарды құру және оларға мемлекеттік қолдау көрсетуді қамтамасыз ету проблемасы өткір тұр. Қолданылып жүрген заңнамада сала дамуының қазіргі кезеңіндегі қатынастарды реттеу үшін қажетті және перспективада оның дамуын қамтамасыз ететін көптеген нормалар жоқ. Байланыс операторларының, қызмет

көрсету провайдерлерінің, рынок реттеушісінің, тұтынушылардың арасындағы өзара қатынастарды реттейтін нормативтік кесімдерді әзірлеу және жетілдіру талап етіледі.

Проблеманы шешу үшін бірқатар нормативтік құқықтық кесімдерді әзірлеу және көбейту жоспарланып отыр.

Экономиканың дамуы мен телефон тығыздығының өсуі арасындағы алшақтық. Елдегі байланыстың даму деңгейі тұтастай алғанда экономиканың даму деңгейінен біршама кейін қалып отыр. Сонымен бірге, Қазақстанның біртіндеп урбанизациялануы нәтижесінде аймақтардың арасындағы да сол сияқты қала мен ауыл арасындағы да халық тығыздығының қайта бөлінуі жүруде. Бір мезгілде байланыс қызмет көрсетулеріне төлемге қабілетті сұраныс көлемі артуда. Мұндай жағдайда саланың кірісін арттыру стратегиясы тек іске қосылған телефон желілері санының артуына ғана емес, сонымен бірге ең алдымен экономикалық тұрғыдан алғанда ең перспективалы аудандардағы жергілікті телекоммуникациялар желілерін жаңғыртуға, трафиктің табиғи өсуіне, қызмет көрсетудің жаңа түрлерін, оның ішінде қосылған құны бар қызмет көрсетулерді енгізуге сүйенуі тиіс. Осы факторды ескере отырып, бағдарламаны іске асыру процесінде қолда бар желі сыйымдылығын және телефон тығыздығы деңгейін кемітуді болдырмау және тұтынушылардың төлемге қабілетті сұранысын барынша қанағаттандыратын оның өсімін қамтамасыз ету мақсатына бағдарлану қажет.

Жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісіндегі монополия. ЖПТЖ-дағы монополия тарихи себептерге қарай туындады, ал оның қазіргі кезде сақталуына әлеуметтік маңызды қызмет көрсетулерге арналған дәстүрлі қалыптасқан тарифтерді реттеу практикасы бүгінгі күнге дейін салада қызмет көрсетулер арасында

(шығынды қызмет көрсетулер жоғары кірістердің есебінен ұсталады), сол сияқты пайдаланушылар санаттары арасында да (бірдей қызмет көрсету түрлеріне пайдаланушының мәртебесіне байланысты бірнеше тарифтер белгіленген) тоғыспалы субсидиялау тетігін пайдалану да үлкен ықпал етеді. Реттелетін тарифтердің көпшілігінде аймақтарға (экономикасы дамыған, тоқыраған және т.с.с.) байланысты пайдалану шығындары деңгейінің айырмасы да көрсетілмейді. Мұндай тарифтер оларды өндіруге және ұсынуға жұмсаған байланыс операторларының негізделген шығындарының орнын толтыра алмайды. 2001 жылы "Қазақтелеком" ААҚ "Андерсен Менеджмент Интернэшнл" (Дания)" консалтингтік фирмасымен бірлесіп жергілікті телефон байланысы қызмет көрсетулерінің (жалпыға бірдей қол жеткізілімнің біреуіне) өзіндік құнына алдын ала талдау жүргізген болатын, оның нәтижелері шығындарды жабу үшін телекоммуникациялар саласына жыл сайын кем дегенде 2 млрд. теңге жұмсалуды қажет екендігін көрсетті. Алайда тарифтерді қажетті қайта теңгерімдеуді

монополист көптеген параметрлер бойынша шығындарды бөлек есепке алуды енгізгеннен кейін ғана байыпты жүзеге асыру мүмкін болады.

Телекоммуникациялық рыноктағы жағдайды өзгерту үшін тарифтік реттеуді жетілдіру жөніндегі іс-шараларды жүргізу, Телекоммуникациялардың реттелетін қызмет көрсетулеріне тарифтерді қайта теңгерімдеу жоспарын әзірлеу және іске асыру жоспарланады.

Шығындарды бөлектеп есепке алу тетігінің болмауы.

Телекоммуникациялар қызмет көрсетулерінің өзіндік құны тек жекелеген қызмет көрсетулер үшін ғана емес, сонымен бірге елдің түрлі аймақтары үшін де әртүрлі. Желі элементтері бойынша және жекелеген қызмет көрсетулер бойынша шығындарды бөлектеп есепке алу тетігінің болмауы экономикалық негізделген тарифтерді есептеуге ықпал етпейді, бұл өз кезегінде кірістерді толық алмауға және соның салдарынан негізгі қорлардың орны толмас тозуына әкеп соғады.

Проблеманы шешу үшін тиісті Ереже мен әдістеме әзірленеді.

Ескірген техникалық база. Телекоммуникациялардың ұлттық желісін жаңғырту және дамыту үшін негізгі қаржыландыру көзі ұсынылатын қызмет көрсетулерден алынатын кірістер болып табылады. Тарифтердің теңгерімсіздігін ескерсек, жаңғырту қарқыны жеткілікті жоғары емес. Бүгінгі уақытқа дейін жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісінде табиғи және моральдық тозған жабдықтардың үлкен көлемі пайдаланылады. Әсіресе телекоммуникациялардың жергілікті желілерінің қол жеткізу желілерінде тозу пайызы жоғары. Жоғары пайдалану шығындары әрі тағы да телекоммуникациялардың жаңа қызмет көрсетулерін ұсынудан түсетін кірістерді толық алмау цифрландырудың жеткіліксіз жоғары деңгейінің салдары болып табылады.

2005 жылдың соңына дейін ЖПТЖ-ға арналған цифрлық жабдық деңгейін жалпы сыйымдылықтың 50-60%-на дейін жеткізу талшық-оптикалық кабельдерді пайдалана отырып байланыс желілерінің құрылысын жалғастыру жоспарланып отыр.

Радиожилік спектрінің жеткіліксіздігі. Қазақстанда жақын перспективада ІМТ-2000 (W-CDMA, CDMA-2000) жылжымалы байланыстың үшінші буыны стандарттарын таңдау және енгізу жөніндегі жұмыс басталады, олар 5 МГц бір арнада тарату жылдамдығы 8 кбит/с бастап 2 Мбит/с дейінгі шектерде жатқан бірнеше түрлі қызметтерді ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Бұдан басқа, тек бір терминалға сөзді және деректерді беруді талап ететін нақты мультимедиялы ақпаратты беру қамтамасыз ете отырып, пакеттер коммутациясы қызметтерінен бір ғана арнада белгілер берілуі мүмкін. Қазіргі уақытта Халықаралық электр байланысы одағы (бұдан әрі - ХЭО) барлық елдер мүддесінде бұл байланыс жүйелеріне қажетті радиожилік ресурсын бекіту мәселелерін шешуде. Қазірдің өзінде Қазақстанда 3-буынға өтпелі

стандарттарды (2,5 стандарттар деп аталатындар) енгізу мүмкіндігі қарастырылып отырғанына қарамастан, жиіліктердің қажетті өрістерін бөлу проблемалары өте баяу ш е ш і л у д е .

Тіркелген байланыс желілерінде сымсыз жүйелерді пайдалану мәселесі бос радиожіліктердің болмауына байланысты өткір күйінде қалып отыр. Мұндай жағдай, әсіресе ЖПТЖ операторлары үшін тиімсіз, себебі ол ауылдық байланыстың дамуын және ауылдық елді мекендерде соңғы мильді (желі жабдығынан абоненттік құрылғыға дейінгі қол жеткізу желісі) ұйымдастыруға жұмсалатын шығындарды арзандату п р о ц е с і н т е ж е й д і .

Байланыс операторлары мен әлуеттік ведомстволар пайдаланатын радиожіліктерді келісу баяу және еңбекті көп жұмсау арқылы жүргізіледі. Радиожілік спектрін пайдалану жөніндегі өкілеттіктерді шектеулердің, келісу жүргізудің реттелген тәртібінің болмауы көп жағдайда негізсіз бас тартуларға әкеп соғады.

Бұдан басқа, радиожілік спектрін пайдаланғаны үшін өндіріп алынатын ақы мөлшерін белгілеудің экономикалық негізделген әдістемесі жоқ. Радиожілік спектрін негізгі пайдаланушылар көпшілік бөлігінде әлуеттік ведомстволары болып т а б ы л а т ы н д ы қ т а н , а л спектрді ауыстыру бағдарламасының болмауына байланысты жаңа технологияларды е н г і з у т е ж е л і п о т ы р .

Бағдарламада көтеріліп отырған проблемаларды шешуге бағытталған бірқатар іс-шараларды орындау көзделіп отыр.

Бірқатар бағыттар бойынша жоғары білікті мамандардың болмауы. Телекоммуникациялар саласы кадрларын оқыту процесі желілерді жаңғырту және дамыту жоспарларымен келісусіз жүргізіледі, мамандарды қайта даярлау өз уақытында жүргізілмейді, мұның өзі кадрлар даярлаудың саланың даму қарқынынан едәуір артта қалуымен түсіндіріледі. Өндірістің радиоэлектроника және телекоммуникациялар бағыты бойынша жоғары білікті инженерлер мен мамандар даярлауды жүргізетін жоғары оқу орындарымен (магистратура және аспирантура) байланысы нашар е к е н д і г і н а й т а к е т у к е р е к .

Сала мамандарын даярлау және қайта даярлау проблемасы Қазақстанның жоғары оқу орындарымен өзара іс-қимыл, сондай-ақ ХЭО-мен ынтымақтастық арқылы ш е ш і л е д і .

Стандарттау мен сертификаттаудың салалық жүйелерінің болмауы. Ағымдағы сәтте салада стандарттау және сертификаттау саласындағы жұмыс іс жүзінде жүргізілмейді. Салада техникалық сәйкестікке сертификаттаудан өтпеген жабдықты пайдалануға тыйым салу нормативтік бекітілмеген. Осындай техникалық құралдарды немесе тек қауіпсіздік параметрлері бойынша сертификатталған құралдарды пайдалану, салада сапасы төмен жабдықтарды пайдалануға әкеп соғады.

Проблемаларды шешу үшін телекоммуникациялар саласындағы стандарттау және сертификаттау жөніндегі жұмыстар жандандырылатын болады.

4. Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

Ескерту. 4-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 2004.04.15. N 417 қаулысымен .

Телекоммуникациялар саласын дамыту бағдарламасының негізгі мақсаты Қазақстан экономикасының ғаламдық ақпараттық инфрақұрылымға бәсекелі біріктірілген телекоммуникациялық секторын әрі қарай дамытуға бағытталған тетіктерді қалыптастыру мен жағдайлар жасау болып табылады. Ақпараттық қоғамға өтуді қамтамасыз ету үшін мемлекеттік саясаттың мынадай үш негізгі бағыты атап көрсетіледі: әлеуметтік-саяси, техникалық-технологиялық және экономикалық. Бағыттардың әрқайсысы бойынша бірқатар бірінші кезектегі міндеттерді шешу қажет.

Әлеуметтік-саяси міндеттер:

жеке және заңды тұлғалардың жер-жерде жұрттың қолы жетер телекоммуникациялар қызмет көрсетулеріне әмбебап қол жеткізулерін қамтамасыз ету;

халықтың және дамып отырған экономиканың, сондай-ақ мемлекеттік органдардың, оның ішінде, қауіпсіздікті, қорғанысты және құқықтық тәртіпті қамтамасыз ететін органдардың телекоммуникациялардың түрлі қызмет көрсетулеріне өсіп отырған қажеттілігін қанағаттандыру;

тұтынушылардың ақпараттық технологиялардың соңғы жетістіктеріне және ғаламдық ақпараттық ресурстарға қол жеткізуіне жағдайлар жасау; ұлттық ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

Техника-технологиялық міндеттер:

бірыңғай ұйымдастырушылық және техникалық идеология негізінде жұмыс істейтін, жоғары сапалы ішкі және халықаралық ақпараттық алмасуды, телекоммуникациялар қызмет көрсетулерінің барлық түрлерін дамыту үшін қуатты базаны қамтамасыз ететін осы заманғы ұлттық телекоммуникациялық инфрақұрылымды жедел дамыту;

стандарттаудың және сертификаттаудың әлемдік деңгейге сәйкес келетін салалық жүйесін дамыту;

мынадай ұлттық ресурстарды: радиожилік ресурсын және нөмірлеу ресурсын орталықтандырылған басқаруды қамтамасыз ету.

Экономикалық міндеттер:

телекоммуникациялық инфрақұрылымды пайдалану тиімділігін және саланың инвестициялық тартымдылығын арттыру;

Қазақстанның транзиттік әлеуетінің мүмкіндіктерін барынша іске асыру; телекоммуникациялық қызмет көрсетулер рыногын дамытуға және байланыс операторларының тиімді жұмысы үшін жағдайлар жасауға, телекоммуникациялар

рыногының барлық субъектілерінің тұрақты және серпінді дамуына бағытталған мемлекеттік реттеу тетігін жетілдіру;

байланыс қызметтері рыногында адал бәсекелестік ортаны дамыту және барлық байланыс операторлары үшін тең құқықты қамтамасыз ету.

телекоммуникациялардың реттелетін қызмет көрсету тарифтерін қайта теңдестіру кезінде әлеуметтік қорғалатын азаматтарға қолдау көрсету. <*>

5. Бағдарламаның негізгі бағыттары және іске асыру тетіктері

Ескерту. 5-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 2004.04.15. N 417 қаулысымен .

Телекоммуникациялық саланы дамыту, саланың техникалық және технологиялық жақтарын үнемі жетілдіру реттеу тетіктерін үнемі түзетіп отыруға әкеп соғады.

Телекоммуникациялық ортаның халықаралық экономикалық бірігуіне қарай, байланыс рыноктарындағы қатынастарды реттеудің жалпы үлгілері әзірленуде және белгіленуде. Халықаралық ақпараттық-телекоммуникациялық орта тек халықаралық экономикалық бірігудің салдары ғана емес, бірақ едәуір дәрежеде оның себептері де бола отырып, байланыс саласын экономиканың басқа да секторларынан бұрын байланыс ұйымдары қызметінің экономикалық тиімділігін арттыруға бағытталған және жалпы реттейтін тілді

іздестіруде білдірілетін қатынастарды реттеудің жалпы әлемдік, ұлттан тыс (шет елдік) үрдістерге көңіл бөлуге мәжбүр етеді.

Телекоммуникацияларды мемлекеттік реттеудің аса тиімді тетіктерін қолдану телекоммуникацияларды реттеудің шетелдік тәжірибесінде туындайтын проблемалар мен коллизиялар туралы, сондай-ақ Қазақстанда қолданыстағы құқықтық нормаларды іске асырудың осы заманғы проблемалары туралы түсініктердің болмауы жағдайында мүмкін емес. Осыған байланысты, тек мәселелердің барлық спектрін жан-жақты есепке алу телекоммуникациялық саладағы қатынастарды реттеудің оңтайлы әдісін жасауға мүмкіндік береді.

Осы Бағдарлама шеңберінде мынадай негізгі бағыттар бойынша тұтас бірқатар іс-шараларды іске асыру қажет:

1. Телекоммуникациялар саласындағы уәкілетті органның, байланыс операторларының және тұтынушылардың өзара іс-қимылын жаңа деңгейде реттейтін заңнамалық және нормативтік құқықтық базаны құру және жетілдіру.

Телекоммуникациялар саласында құқықтық қатынастардың болуы мүмкін өзгерісін уақтылы есепке алуды көзделген құқықтық реттеудің аса икемді жүйесін белгілеу үшін оған өзгерістер мен толықтырулар енгізу қажет "Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының Заңы негіз қалаушы нормативтік құқықтық кесім болып табылады.

Телекоммуникациялық қызмет көрсетулер рыногын құқықтық реттеудің

қолданыстағы жүйесіне нормативтік құқықтық кесімдер мен техникалық және технологиялық нормаларды, ережелер мен стандарттарды (нормативтік-техникалық кесімдер) қамтитын нормативтік кесімдер кіреді. Бұл кесімдердің жиынтығы телекоммуникациялық қызмет көрсетулер рыногын қалыптастыру және дамыту процесстерін, рынокқа қатысушылардың қызметін реттейді, сондай-ақ мемлекеттік реттеудің тиісті нысандарын белгілейді.

Заңға енгізетін өзгерістер мен толықтырулар телекоммуникациялық саланы құқықтық реттеудің теориясы мен практикасын, сондай-ақ әлемдік тәжірибенің оң нәтижелерін ескеретін болады.

Бұдан басқа, байланыстың өзара байланысты желісінің толық және сенімді жұмыс істеуін, көрсетілетін қызметтің сапасын, олардың қол жеткізімділігін, мемлекеттік мүдделер мен тұтынушыларды қорғауды, рынокқа қатысушылардың теңдігін қамтамасыз ететін нормалар, талаптар мен ережелер әзірленетін және қабылданатын болады.

Мынадай негізгі нормативтік-құқықтық және нормативтік-техникалық кесімдер: өзара байланысты желінің технологиялық тұтастығын, телекоммуникациялар желілерінің сыйымдылығы мен біріктірілу тәртібін реттейтін;

телекоммуникациялар рыногында өз қызметін жүзеге асыратын байланыс операторларының өзара іс-қимылын, олардың арасында желілік ресурстарды өзара пайдаланғаны және трафик өткізгені үшін өзара есеп айырысулар тәртібін реттейтін;

байланыс саласындағы лицензиялау мәселелерінде қазіргі заманды үрдістерді ескеретін;

әмбебап қол жеткізуді ұйымдастыруды және ұсынуды, әмбебап қол жеткізу операторы түсінігін реттейтін;

байланыс операторлары мен пайдаланушылардың өзара қарым-қатынасын реттейтін;

мемлекетке тиесілі шектелген ресурстарды (радиожиілік спектрін, нөмірлеуді және басқа) пайдалану тәртібін реттейтін;

байланыстың желілері мен жүйелерін техникалық пайдалану тәртібін белгілейтін; телекоммуникациялар құралдарын, қызмет көрсетулері мен жүйелерін стандарттау және сертификаттаудың салалық жүйелерін құру және қолдау тетігін реттейтін құжаттарды қамтиды.

Тұтастай алғанда, телекоммуникациялар рыногы субъектілерінің қызметін және желілер мен жүйелерді техникалық пайдалануды реттеуге қатысты жиырма шақты нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық кесімдерді әзірлеу және бекіту жоспарланып отыр.

2. Саланы мемлекеттік реттеуді жетілдіру.

Телекоммуникациялар саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру үшін олардың

реттеу функцияларының бір бөлігін жаңа мемлекеттік органға (Реттеуші) бере отырып, байланыс саласын реттейтін қазірде бар мемлекеттік органдарды өзгерту көзделіп отыр.

Әлемдік практика көрсеткеніндей, дәл осындай Реттеушілер неғұрлым жоғары дәрежеде пәрменді реттеуші тетіктерді әзірлеуді қамтамасыз етеді және барлық байланыс операторларының мүдделеріне оларды әділ, тең құқықты және ашық пайдалануына кепіл бола алады.

Реттеуші тәуелсіздігінің кепілі үшін оның барлық байланыс операторларынан функционалды тәуелсіз болуы қажет. Мемлекет жұмыс істеп тұрған байланыс операторларына ("Қазақтелеком" ААҚ, "Қазпочта" ААҚ және басқа) қатысты иелігін немесе едәуір бақылау дәрежесін сақтаған жерде, мемлекеттік реттеу функциясын иеленумен немесе жұмыс істеп тұрған операторларды бақылаумен байланысты қызметтен тиімді құрылымдық бөлінуі орын алуы тиіс.

Реттеуші сондай-ақ, оның функцияларын орындау үшін қажетті ақпаратты алуға мүмкіндік беретін өкілеттік береді.

Тиісті жылға арналған республикалық бюджетте көзделген қаражат шегінде қаржыландыруды ескере отырып, толық ырықтандыру басталғанға дейін 2004 жылы осындай Реттеушіні құру мүмкіндігі қарастырылады.

3. Қосып алу қызмет көрсетулерінің қағидаттарын жетілдіру.

Халықаралық тәжірибені, сондай-ақ ХЭО ұсынымдарын ескере отырып, байланыс операторларының қосып алу қызметін көрсетулері жөніндегі қызметін мемлекеттік реттеу тетігінің негізіне мынадай базалық қағидаттарды кепілдікке алу жоспарлануда:

желілерге қосылу міндеттілігі;

кемсітушіліктің болмауы;

қосып алу қызметінің бағаларына есеп айырысудың ашықтығы, өзіндік құнға және рентабельділіктің нормативтік деңгейіне бағдарлау.

4. Телекоммуникациялардың қызмет көрсетулеріне әмбебап қол жеткізуді қамтамасыз ету.

Халықтың телекоммуникациялық қызмет көрсетулерге әмбебап қол жеткізуін жер-жерде қамтамасыз ету мақсатында әмбебап қол жеткізудің өлшемдері мен көлемін анықтау, әмбебап қол жеткізумен қамтамасыз ету жөніндегі іс-шараларды әзірлеу және іске асыру әмбебап қол жеткізуді қаржыландыру тетіктерін әзірлеу қажет.

Әмбебап қол жеткізу - бұл Қазақстанның телекоммуникациялық желілерінің әлеуметтік қажетті (жалпыға бірдей) қызмет көрсетулеріне кез келген пайдаланушының құқығын іске асыруда кез келген сәтте өтініш жасауының техникалық және бағалық мүмкіндігі.

Халықты әмбебап қол жеткізумен қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар мынадай қағидаттарға негізделетін болады:

әмбебап қол жеткізуді қамтамасыз етудің тиісті кепілдігін беретін операторлардың

рынокқа кіруі үшін кедергілерді барынша азайту;
кез келген әкімшілік жүктемелер мен шығындарды барынша азайту;
әмбебап қол жеткізуді беру шеңберінен тыс шаруашылық жүргізуші субъектілердің ішкі ісіне қол сұқпау;
объективті, ашық, үйлесімді және кемсітпеушіліксіз рәсімге негіздеу;
уақыт өте келе әмбебап қол жеткізуге жұмсалатын шығынды азайтуды қамтамасыз ету үшін тиімділік пен технологиялылықты арттыруды ынталандыратын орта құру;
әмбебап қол жеткізуге қауіпсіздікті, қорғанысты және құқық тәртібін қамтамасыз ететін мемлекеттік органдарға және құрылымдарға б а с ы м д ы қ б е р у .

Әмбебап қол жеткізуді қаржыландыру тетігі рынокты ішкі тоғыспалы субсидиялаудан барлық операторлардың және мемлекеттің қаржылық ынтымақтаса қатысуының жалпы ұлттық тетігін құрғанға дейінгі ырықтандыру барысында өзгертін б о л а д ы .

Халықты жалпыға бірдей қол жетімді қызмет көрсетулерімен қамтамасыз етудің соңғы нысаны мемлекеттік реттеудің мынадай тетіктеріне негізделетін болады:

халықтың барлық топтары үшін қол жетімді қызмет көрсетулердің ең аз базалық пакетін техникалық және құн көрсеткіштерінде нормативтік айқындау;
әмбебап қол жеткізуі ұйымдастыру және қаржыландыру мәселелері құзыретіне кіретін уәкілетті органды айқындау;
мемлекет реттейтін қол жеткізімді тарифтерге қолдау көрсету;
рентабельділіксіз қызмет көрсетулерді беретін операторлардың шығындарына ө т е м а қ ы т ө л е у ;

жалпы пайдаланудағы телекоммуникациялар желісі байланыс операторларының қызмет түрлері мен аймақтар бойынша шығындарды бөлек есепке алуы;
әмбебап қол жеткізу операторларын таңдауға бәсекелестік көзқарас;
телекоммуникациялар рыногының барлық қатысушылары арасында не мемлекеттік бюджет есебінен қаржылық жүктемені бөлу.

Әмбебап қол жеткізуді іске асыру үшін Қазақстан Республикасының әрбір аймағында жалпыға қол жеткізімді қызметтер көрсететін байланыс операторы (операторлары) айқындалуы тиіс. Жалпыға қол жеткізімді қызметтер көрсетуге уәкілетті жалпы пайдаланыстағы байланыс желісінің операторы барлық тілек білдіруші тұлғаларға байланыстың тиісті желісі арқылы белгіленген аумақта бұл қызмет көрсетулерді ұсынуды қамтамасыз етуге міндетті.

Әмбебап қол жеткізуді жүзеге асыру құқығы жалпы пайдаланымдағы телекоммуникациялар желілерінің операторлары арасындағы конкурс нәтижелері бойынша берілетін болады. Белгілі бір аумақтағы байланыс саласындағы жалпыға бірдей қол жетімді қызметтерді көрсетуге өтінімдер болмаған, не өтінімдер беретін байланыс операторларының ресурстары мен

қ а р а ж а т ы

ж е т к і л і к с і з

б о л ғ а н

жағдайда мемлекет осындай операторды дербес тағайындауға өзіне міндеттеме алады.

Әмбебап қол жеткізуді жүзеге асыратын операторды анықтау кезінде негізі өлшемдер мыналар болып табылады: қызмет ауқымы, берілген сипаттамалары бар жалпыға қол жетімді қызмет көрсетулерді ұсынуға қабілеттілігі (көлемдері, түрлері, сапасы, қызмет көрсетілетін аумақты қамтуы), халықтың әлеуметтік қорғалмаған топтарына қолдау көрсету бағдарламаларын, сондай-ақ оператор қызмет көрсететін аумақта орналасқан денсаулық сақтау және білім беру мекемелеріне қолдау көрсету бағдарламаларын орындауды қамтамасыз етуге қабілеттілігі.

Әмбебап қол жеткізуді қаржыландыру тетігін енгізу халықтың тығыздығы төмен аудандар мен тоқырауға ұшыраған аумақтарды қоса алғанда, елдің барлық аймақтарында жергілікті телекоммуникациялар желілерін құруға инвестициялық тартымдылықты қамтамасыз ететін жағдайлар туғызады. Қазақстанда тұрғындарының саны 200 адамнан кем емес 2790 телефондандырылмаған елді мекен бар, бұларды, телефон байланысымен қамтамасыз ету үшін шамамен 4 684,38 млн. теңге талап етіледі .

Демографиялық, географиялық және өзге де жағдайларға байланысты осы проблеманы шешуге техникалық көзқарас түрліше - байланыстың дәстүрлі кабельдік желілерін салу, радио ұзартқыштар мен сымсыз радиоға қол жеткізудің жүйелерін пайдалану, ауылдық байланыстың спутниктік желісіне қосылған ДАМА спутниктік станцияларын орнату, басқа жүйелер мен жаңа технологияларды пайдалану.

Телефондандыру бағдарламасын орындауға үлкен көлемді қаржыландыру талап етілетініне байланысты, тұрғындар саны 200 және одан артық барлық елді мекендерді телефондандыру проблемасы 2006 жылға қарай жартылай шешілетін болады.

5. Телекоммуникациялар саласындағы тарифтік реттеу тетіктерін ж е т і л д і р у .

Тарифтік реттеу телекоммуникацияда жалпыға бірдей қол жеткізілімді қызмет көрсетулері бойынша, ал бәсекелестік рыногында байланыс қызметін көрсету басым операторлардың қызметтерін заңнамада белгіленген тәртіппен реттеу жолымен жүзеге а с ы р ы л а т ы н б о л а д ы .

Әділ тарифтік реттеуді қамтамасыз ететін негізгі құрал жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісінің байланысы барлық операторларының қызмет көрсету түрлері бойынша шығындарды бөлек есепке алуды, сондай-ақ уақыттық есепке алуды е н г і з у б о л ы п т а б ы л а д ы .

Б ұ л б а ғ ы т т а :

қызмет көрсетудің өзіндік құнын анықтай отырып, телекоммуникациялар саласына экономикалық талдау жүргізілетін;

қызмет көрсетулер түрлері және аймақтар бойынша шығындарды бөлек есепке алу ережесі әзірленетін және бекітілетін;

жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісі байланысының операторлары шығындарды қызмет көрсетулер түрлері және аймақтар бойынша бөлек есепке алуы е н г і з і л е т і н ;

телекоммуникациялардың реттелетін қызмет көрсетулеріне тарифтердің қайта теңгерімінің жоспары әзірленетін және іске асырылатын болады.

б. Бәсекелестікті дамытудың қажетті шарты ретінде телекоммуникациялар рыногын кезең-кезеңімен ырықтандыру.

Байланыс рыногын ырықтандырудың мақсаты Қазақстан Республикасының экономикасын қайта құрудың жалпы векторының бөлінбес элементі болып табылатын, рынокты сапалы және қол жетімді қызмет көрсетулермен тез толықтыруға, жиынтық ұлттық бәсекелестігі қабілетінің өсуіне әкелетін бәсекелестік орта құру болып т а б ы л а д ы .

Телекоммуникациялар рыногын ырықтандыру кезең-кезеңімен жүзеге асырылатын б о л а д ы .

1 - к е з е ң . Д а я р л ы қ .

Телекоммуникациялар рыногын ырықтандыру басталғанға дейін 2003-2004 жылдар ішінде ырықтандыру процесінде жалғасуы мүмкін бірқатар жүйелік даярлық і с - ш а р а л а р ы н жү р г і з у қ а ж е т .

Ең алдымен, тұтастай алғанда республика бойынша және оның аймақтары бойынша телекоммуникациялардың негізгі қызмет түрлерінің нақты өзіндік құнын бағалауды жүргізу қажет. Экономикалық талдауды жүргізгеннен кейін байланыс және табиғи монополияларды реттеу саласындағы уәкілетті органдардың Түрлеріне қарай телекоммуникациялар қызмет көрсетулері бойынша шығындарды бөлек есепке алу ережесін бекіту туралы бірлескен бұйрығымен оның нәтижелеріне сертификаттау жүргізілетін болады. Бұл Ереже тиімді тарифтік реттеу мақсатында рыноктың барлық субъектілері мен мемлекеттік органдардың пайдалануына арналған. Талдау нәтижесінде рынок бәсекелестік және дотациялық сегменттерге бөлінетін болады.

Бұл кезеңде мынадай қағидаттарға негізделетін Телекоммуникациялардың реттелетін қызмет көрсетулеріне тарифтерді қайта теңгерімдеу жоспары әзірленетін б о л а д ы :

1) қалыпты өмір сүру жағдайын қамтамасыз ететін жалпыға қол жеткізімді қызмет көрсетулерге төлем қабілеттілігіне қарамастан, барлық пайдаланушылар үшін қол жеткізімдігі (а н ы қ т а м а л ы қ - а қ п а р а т т ы қ қызметтерде белгіленген құқық тәртібін қорғау органдарына, жедел дәрігерлік көмек, құ т қ а р у қ ы з м е т і ж ә н е т . б .) ;

2) пайдалану шығындарын өтейтін және қажетті кірісті қамтамасыз ететін тарифтерді белгілеу жолымен қызмет көрсету процесінде байланыс операторлары қызметінің т и і м д і л і г і н қ а м т а м а с ы з е т у ;

3) түрлі санаттағы абоненттер үшін тарифтерді қалыптастыру қағидаттарындағы

а й ы р м а ш ы л ы қ т а р д ы

ж о ю ;

4) қалалық телекоммуникация желілерінің абоненттері болып табылатын әлеуметтік қорғалатын азаматтарға телефон үшін абоненттік төлемнің тарифі көтерілген кезде ө т е м а қ ы т ө л е у . < * >

Байланыстың реттелетін қызмет көрсетулеріне тарифтерді қайта теңгерімдеу табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісілген қолайлы рентабельділікті қамтамасыз етпейтін қызмет көрсетулерге тарифтерді арттыру және халықаралық байланысқа тарифтерді кеміту жолымен біртіндеп жүзеге а с ы р ы л а т ы н б о л а д ы .

Сонымен бір мезгілде қызмет көрсетулердің түрлері мен аймақтар бойынша дотациялау көлемдері айқындалуы тиіс. Бұл үшін мемлекет байланыс саласындағы әлеуметтік мақсаттарды әмбебап қол жеткізу өлшемдерінің, көлемдерінің, аймақтарының және бағаларының бекітілген нысанында айқындайды.

Тағы да осы кезеңде бекітілген тарифтерді едәуір және жаппай көтерусіз жергілікті байланысқа тарифтерді қайта теңгерімдеуді жүргізуге мүмкіндік беретін аса маңызды элемент ретінде жергілікті байланыс қызмет көрсетулерін уақыттық есепке алуды е н г і з у жү р г і з і л у і т и і с .

Тарифтерді белгілеу кезінде шығындарды көрсетуде объективтілікті қамтамасыз ету үшін жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісінің байланыс операторлары бекітілген ережеге сәйкес қызмет түрлері бойынша бөлек есепке алуды е н г і з е т і н б о л а д ы .

Даярлық кезеңінің соңында өзгерістер үшін қажетті барлық нормативтік-құқықтық база бекітілуі тиіс және ең алдымен "Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының Заңына қажетті өзгерістер мен толықтырулар енгізілуі тиіс.

Сөйтіп, бірінші кезеңнің негізгі іс-шаралары мыналарды қамтиды:

1) саланы экономикалық талдау;
2) Телекоммуникациялардың реттелетін (жалпыға қол жеткізімді) қызмет көрсетулеріне тарифтерді қайта теңгерімдеу жоспарын әзірлеу және жүзеге а с ы р у ;

3) жергілікті байланыс қызмет көрсетулерінің уақыттық есебін енгізу;

4) байланыс операторларының қызметтердің түрлері бойынша шығындарды бөлектеп есепке алу ережесін е н г і з у ;

5) рыноктағы барлық субъектілердің ынтымақтаса қатысуы негізінде әмбебап қол жеткізуді ұйымдастыру және қаржыландыру тетігін әзірлеу;

6) операторлардың байланыс қызметтерін бірлесіп көрсетуі кезінде, сондай-ақ трафик алмасу және оның транзиті кезінде өзара есеп айырысуларды желілік ресурстарды беру тәртібін қоса алғанда, Телекоммуникациялар желілерін қосып алу е р е ж е с і н ә з і р л е у .

2-кезең. Телекоммуникациялар рыногын ішінара ырықтандыру.

2004 жылғы бірінші тоқсанда мынадай негізгі шарттар негізінде тиісті лицензиялар талаптарына жауап беретін барлық байланыс операторларына халықаралық және қалааралық байланыс қызметтерін көрсету құқығын беру жолымен телекоммуникациялар рыногын ырықтандырудың бірінші кезеңі жүзеге асырылады:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баламалы операторларға әмбебап қол жеткізуді қамтамасыз ету жөнінде міндеттемелер жүктеу;

2) кез келген баламалы операторлардың телекоммуникациялар желісін өзара қосып алу құқығын беру (транзиттік те, қол жеткізу операторлары ретінде де);

3) ЖПТЖ шеңберінде тек бір деңгейдегі желілер арасында трафикті қабылдау және беру жөніндегі талаптарды қамтамасыз ету (халықаралық - КХО арқылы, қалааралық және аймақтық - АМТС, жергілікті - жергілікті желілердің транзиттік тораптары а р қ ы л ы) ;

4) "Қазақтелеком" ААҚ ұлттық байланыс операторының оның телекоммуникациялар желісіне жасасқан шарттарға сәйкес қосылған абоненттерге (жеке немесе заңды тұлғаларға) халықаралық және қалааралық телефон байланысы қызмет көрсетулерін беруге айырықша құқығын сақтау;

5) "Қазақтелеком" ААҚ ұялы байланыс операторларының халықаралық трафик транзитіне эксклюзивтік құқығын сақтау;

6) "Қазақтелеком" ААҚ халықаралық, қалааралық байланыс қызметтерін ұсынуға бұрын берген эксклюзивтік құқығын мерзімінен бұрын алып тастауға байланысты мәселелерді р е т т е у .

Халықаралық және қалааралық байланыс рыногын ашқанға дейін бәсекелестік үшін тарифтерді қайта теңгерімдеуді бастау және әмбебап қол жеткізуді (жалпыға қол жеткізімді қызметтерді) ұйымдастыру және қаржыландыру тетігін бастау қажет.

Бұдан басқа, шет елдік заңды және жеке тұлғалардың 2008 жылға дейін байланыс операторларының капиталына немесе ДСА-мен келісуге Қазақстан Республикасының осы ұйымға кіру күнінен кейінгі мерзімге дейін коммерциялық араласу (кемінде 50 %) жөніндегі шектеулерді енгізу мүмкіндігін қарау қажет.

Осы кезеңде баламалы байланыс операторлары халықаралық және қалааралық байланыс қызметтерін көрсету құқығын бере отырып, жалпы пайдаланымдағы телекоммуникациялар желілерінің санатына олардың желілерін ауыстыру жолымен берілген байланыс желілерінің операторлары негізінде пайда болады.

Бір мезгілде телекоммуникациялар рыногына жаңа қатысушылардың енуі үшін жағдайлар жасалатын болады.

3-кезең. Телекоммуникациялар рыногын толық ырықтандыру.

Саланы мынадай қағидаттарда толығымен ырықтандыруды жүзеге асыру 2005 жылдың аяғына жоспарланып отыр (бірінші кезеңнің іс-шаралары орындалған жағдайда) :

1) байланыс қызметтерін ұсыну кезінде тұтынушының (жеке немесе заңды тұлғаның) кез келген байланыс операторын таңдауға құқығын қамтамасыз ету (оның ішінде техникалық);

2) кез келген байланыс операторының (бос радиожилікті ресурстардың болмауы жағдайларын қоспағанда, егер олардың пайдаланылуы талап етілсе) байланыс рыногына еркін қол жеткізу құқығын қамтамасыз ету (телекоммуникациялар саласындағы қызмет түрлерін шектеусіз);

3) операторлардың телекоммуникациялар желілерін өзара қосып алу жөніндегі шектеулердің болмауы.

Қалааралық және халықаралық байланыс рыногын ырықтандыру нәтижесінде пайда болатын бәсекелестікке қарамастан, "Қазақтелеком" ААҚ онда магистралдық та, сол сияқты жергілікті желілердің де дамыған инфрақұрылымы болуына қарай, әлі ұзақ уақыт монополист болып қала береді, оның кірістерінің құрылымы өзгеретін болады және оның қызметінің басым бағыттарының бірі басқа да байланыс операторларына желі қызметтерін көрсету болмақ, атап айтқанда:

магистралдық арналарды жалға беру және транзиттік қызмет көрсету; абоненттердің баламалы байланыс операторларының қызмет көрсетуіне қол жеткізуі үшін жергілікті желілердің ЖПТЖ-ға қосылуы;

Мұндай жағдай жаңа баламалы байланыс операторлары пайда болған сәтке дейін жалғаса береді, ол уақыт өте келе "Қазақтелеком" ААҚ-мен бәсекелестікке түсуі мүмкін.

Жоғарыда айтылғандарды, сондай-ақ "Қазақтелеком" ААҚ-на байланыстың жалпыға бірдей қол жетімді қызметтерін ұсыну жөніндегі міндеті мен қорғаныс, қауіпсіздік және құқықтық тәртіпті қорғау басқармаларының органдарын байланыс қызметтерімен қамтамасыз ету функциялары заңды түрде жүктелетінін ескере отырып, оның Қазақстан Республикасының жалпы пайдаланымдағы телекоммуникациялар желілерінің ұлттық байланыс операторы мәртебесі сақталып қалады.

7. Техникалық базаны қамтамасыз ету.

Қоғамның барлық қабаттарына қол жеткізімді осы заманғы ақпараттық-телекоммуникациялық қызмет көрсету спектрін кеңейту ақпараттық қауіпсіздік мәселелерін шешу, аймақта ұлттық бәсекелестікке қабілеттілікті қамтамасыз ету тиісті техникалық базаны дамытуды талап етеді. Бұл бағытта мыналар қажет:

1) ұлттық желінің тиісті сыйымдылығына және оның құрылым ерекшеліктеріне сәйкес жаңа нөмірлендіру жоспарын енгізу. Жоспарды енгізу алдында "ҚР телекоммуникациялар желісін нөмірлеудің жүйесі мен жоспары" деген басшылық құжат және Телекоммуникациялар желілерінің нөмірлеу ресурстарын бөлу және пайдалану ережесі әзірленуі әрі бекітілуі тиіс;

2) Ұлттық ақпараттық супермагистраль (ҰАСМ) тұрғызуды, жаңғыртуды, жергілікті желіні (қалалық та, әрі ауылдық та) 60% деңгейге дейін цифрландыруды; абоненттік қол жеткізу желілерін жаңғыртуды қамтитын ұлттық телекоммуникациялық желіні салу және жаңғырту, мұның өзі телекоммуникациялық және ақпараттық қызмет көрсетулер спектрін кеңейту мүмкіндігін кешенді қамтамасыз етеді;

3) телекоммуникациялық рынокты ырықтандырудың ажырамас шарты болып табылатын, телекоммуникациялардың өзара байланысты желілерінің байланыс операторлары арасындағы өзара есеп айырысулардың көпшілік қабылдаған қағидаттарын іске асыруға ықпал жасайтын ҚЕУЖ-ді жер-жерде енгізу.

ҚЕУЖ қызмет көрсетулерге ақы төлеуге әділетті көзқарас негізінде кірістерді арттыруды халықтың төлемге қабілетті бөлігіне түсіре отырып, халықтың әлеуметтік қорғалмаған бөлігіне бірінші кезектегі мұқтаждары үшін шығыстарын көбейтпеуге мүмкіндік беретін жергілікті байланыстың рентабельділігін арттырудың маңызды құралы ретінде қаралады;

4) жалпы пайдаланыстағы телекоммуникациялар желісінің барлық операторларының қалааралық шақырулардың және операторлар арасындағы трафиктің секундтық тарифтеуін енгізу.

Секундтық тарифтеуге көшу туралы шешім байланыстың барлық операторларына таралуы және бір мезгілде енгізілуі тиіс. Бұл ретте тікелей секундтық тарифтеуді енгізгенге дейін тарифтеу қағидаттарын өзгертуді ескере отырып, тарифтерді қайта есептеуді жүргізу қажет. Секундтық тарифтеу аппараттық та, бағдарламалық та құралдарға таралатын барлық сертификаттау рәсімдерін өткізгеннен кейін енгізілетін болады;

5) техникалық талаптарды әзірлеу және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын (АЖІШ) жүргізу үшін Қазақстанның өзара байланысты телекоммуникациялар желісіне сертификатталған жабдықтарды енгізу.

8. Телекоммуникациялар саласындағы лицензиялау қызметін реформалау.

Лицензиялау, тұтастай алғанда телекоммуникациялар саласын және оның жекелеген сегменттерін дамытуда, бәсекелестікті арттыруда және рынокқа қатысушылар санын көбейтуде мемлекеттік саясатты іске асырудың негізгі құралы болады. Бұл мақсатқа іс жүзінде қол жеткізу үшін лицензияларды алудың, лицензия шарттарының сақталуын бақылауды, инфрақұрылымды дамыту жөніндегі міндеттемелер енгізудің дәл және ашық рәсімін қамтамасыз ету үшін телекоммуникациялар саласындағы лицензиялау жөніндегі нормативтік құқықтық базаны жетілдіру және толықтыру қажет. Бұл үшін мыналар қажет:

1) "Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының Заңына, телекоммуникациялар саласындағы лицензиялауға қатысты басқа да нормативтік құқықтық кесімдерге өзгерістер енгізу;

2) елдің телекоммуникациялық инфрақұрылымын дамытуға арналған күштерді шоғырландыру мақсатында телекоммуникациялар мен байланыс операторлары қызметтерінің санаттары бойынша реттеу деңгейлерін нормативтік бекіту. Бұл ретте байланыс саласындағы қызметті міндетті лицензиялау саласынан ақпараттық-телекоммуникациялық инфрақұрылымды меңгермеген қызмет көрсету провайдерлері (берушілері) алынып тасталады;

3) лицензиялық төлемдерге қатысты Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының өзгерістері бойынша ұсыныстар әзірлеу.

9. Радиожиіліктік реттеуді реформалау.

Байланыс қызметін көрсету рыногының әлеуетті көлемін ұлғайту, жаңа радиотехнологияларды дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау мақсатында мыналар жүзеге асырылатын болады:

1) Халықаралық электр байланысы одағының ұсынымдарына және халықаралық келісімдерге сәйкес радиожиілік спектрін пайдалануды үйлестіру;

2) радиожиілік спектрін айырбастау;

3) радиожиілік спектрін бөлу және бақылау жүйесін оңтайландыру, жекелеген радиожиілік қызметін құру;

4) радиожиілік спектрін айырбастауға және жаңа технологияларды дамытуға ықпал ететін жиіліктерді бөлудің экономикалық әдістерін әзірлеу;

5) олардың экономикалық орындылығы мен икемділігін қамтамасыз ететін радиожиілік спектрін (бұдан әрі - РЖС) пайдалану үшін ставкаларды қалыптастыру әдістемесін әзірлеу.

10. Телекоммуникациялар саласында стандарттау және сертификаттау жүйесін құру

Мұндай жүйені құрудың негізгі тетігі телекоммуникациялар саласындағы стандарттау жөніндегі техникалық комитет болады. Бұл мүдделі заңды тұлғалар негізінде құрылатын байланыс саласындағы стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттар және басқа да нормативтік кесімдер қорын, оларды әзірлеуді, бекітуді және заңнамада белгіленген тәртіппен тіркеуді және таралымын көбейтуді қоса алғанда, қалыптастыру функциясын жүктеуге болатын мемлекеттік емес жұмыс органы.

Мемлекеттік және мемлекетаралық стандарттардың және техника-экономикалық ақпарат жіктеуіштердің, техникалық регламенттердің, ережелердің, стандарттау жөніндегі ұсынымдардың, шет елдердің ұлттық стандарттарының салалық электрондық базасын құру қажет.

Мыналар көзделеді:

Міндетті сертификаттауға жататын өнімдер мен қызмет көрсетулер тізбесіне өзгерістер енгізу жөнінде ұсыныстар әзірлеу, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің арнайы талаптарына сәйкестікке сертификаттау және телекоммуникациялар жабдығы мен ақпараттық жүйелерді сертификаттау кезінде

А Ж І І Ш жүргізу тетігін әзірлеу;

халықаралық талаптарға сәйкес келетін 2001-2005 жылдарға арналған "Сапа" республикалық бағдарламасының шеңберінде телекоммуникациялар ұйымдарында с а п а жү й е с і н е н г і з у ;

стандарттау жөніндегі халықаралық ұйымдармен (ХЭО, ТХҰ, ДПО, ЕБСИ, және басқаларымен) байланыстарды нығайту. Бұл халықаралық ауқымда тіркеуден өткен ең жақсы техникалық шешімдерді қабылдауға ықпал ететін болады.

11. Телекоммуникациялар саласындағы перспективалы бағыттар бойынша кадрлар даярлауды және қайта даярлауды ұйымдастыру.

Телекоммуникациялық сала серпінді дамып отырған сала болып табылады. Қазіргі уақытта телекоммуникациялар саласында негізінен классикалық үлгідегі инженерлер жұмыс істейді, ал соңғы 10 жылда әрбір екі жыл сайын телекоммуникациялардағы технологиялар өзгеріп немесе жетілдіріліп отырды, ал осы заманғы аппаратура микропроцессорларда іске асырылады және басқаруды компьютерлер жүзеге асырады. Осының бәрі оқыту бағдарламасын түбегейлі өзгертуді талап етеді.

6. Қажетті ресурстар және Бағдарламаны қаржыландыру көздері

Ескерту. 6-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 2004.04.15. N 417 қаулысымен .

Бағдарламаны іске асыру үшін байланыс операторларының меншікті қаражаты мен қарыз қаражаты, отандық және шетелдік инвесторлардың қарыздары мен кредиттері, республикалық және жергілікті бюджеттерден бөлінетін (телекоммуникациялардың шығынды қызмет көрсетулерін субсидиялаудың (дотациялаудың) мүмкін болар нұсқасы ретінде) қаражат, гранттар және заңнамада тыйым салынбаған басқа да қаржылық қаражат тартылатын болады. 2003-2005 жылдары қаржыландыруға республикалық бюджеттен 5844,3 млн. теңге жіберу жоспарланып отыр, оның ішінде 2003 жылы - 40,4 млн.теңге, 2004 жылы - 5792,9 млн. теңге, 2005 жылы - 11 млн. теңге. Бұл ретте жыл сайынғы көлемі тиісті қаржы жылына арналған республикалық бюджетті қалыптастыру кезінде нақтыланады. <*>

Телекоммуникациялар саласында инвестициялық саясат базалық телекоммуникациялық инфрақұрылымды құру жолымен байланыс операторлары санын арттыруға және қызмет көрсетудің алуан түрлі үлгісін кеңейтуге негізделген салауатты бәсекелестікті дамытуды ынталандыруы тиіс. Инфрақұрылымдар мен желілерді құру телекоммуникациялар саласындағы мемлекеттік инвестициялық саясаттың басымдығы б о л а д ы .

Мемлекеттің телекоммуникациялар рыногы субъектілерінің өзара іс-қимылының ашық тетіктерін енгізуге, Қазақстан телекоммуникацияларының өзара байланысты желісін басқарудың әлеуметтік кепілдері мен тұрақтылығын сақтау кезінде, біртіндеп ырықтандыруға бағытталған күш-жігері операторлардың инвестицияларды

тікелей тартуын қамтамасыз етеді.

Әмбебап қызмет көрсетулерді (жалпыға қол жеткізімді) ұсынуға байланысты туындайтын байланыс операторларының шығындарын қаржыландыру тетігі ұлттық байланыс операторын ішкі тоғыспалы субсидиялауды пайдаланудан бас тарту жолымен аса ашық нұсқада түрленетін болады, мысалы мыналар сияқты: а) арнайы салалық резерв (қор) құру, мұндай қорды жинақтау телекоммуникациялар рыногының барлық қатысушыларының аударымдарынан, халықаралық гранттардан және заңнамада тыйым салынбаған басқа да көздер есебінен болуы мүмкін; б) республикалық және жергілікті бюджеттерден субсидиялау; в) республикалық немесе жергілікті бюджеттерден тікелей мемлекеттік қолдауды талап ететін тұтынушылар (халық) топтарын айқындау.

7. Бағдарламаны іске асырудан күтілетін нәтижелер

Бүгінде телекоммуникациялар саласы ұлттық шаруашылықтың кәдімгі қызмет көрсетуші инфрақұрылымдық саласынан экономика тірегіне айналып отыр, себебі ол тек әдеттегі және жетілдірілген қызмет көрсету түрлерін ғана ұсынып қоймай, сонымен қатар қоғамда болып жатқан барлық әлеуметтік, саяси және экономикалық өзгерістердің бастаушысы да болып қызмет атқарады. Қазіргі уақытта осы заманғы қоғамның шын бейнесі болып табылатын ақпараттық қоғамның қалыптасу процесі жүріп жатыр.

Бағдарламаны іске асыру нәтижесінде Қазақстанда халықтың байланыс қызметіне қол жетімділігі үшін теріс салдарларсыз телекоммуникациялардың толық бәсекелестік рыногына кінаратсыз өтуіне кепілдік беретін экономикалық жағдай мен мемлекеттік реттеу, мемлекеттік ақпараттық қауіпсіздік, телекоммуникациялар саласындағы ұлттық бәсекеге қабілеттілік жүйесі құрылатын болады.

Бағдарламаны іске асыру нәтижесінде мыналар жүзеге асады: телекоммуникациялардың өзара байланысты желісінің үздіксіз жұмыс істеуін және оны оңтайлы басқаруды қамтамасыз ету;

телекоммуникациялардың базалық қызмет көрсетулеріне халықтың қол жеткізуін қамтамасыз етуді кеңейту;

телекоммуникациялардың ұсынылатын қызмет көрсету спектрін кеңейту;

Орталық Азия аймағының коммуникациялық инфрақұрылымында Қазақстан Республикасының көш бастаушы ұстанымын қамтамасыз ету. Қазақстанның Оңтүстік Шығыс Азия - Еуропа және Орталық Азия - Ресей бағыттарында маңызды ақпараттық ағындарды қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық транзит торабы ретінде қалыптасуы;

телекоммуникациялар саласында мемлекеттік реттеу тиімділігін арттыруды қамтамасыз ететін телекоммуникациялар саласындағы бірыңғай нормативтік құқықтық базаны құру;

телекоммуникациялық инфрақұрылымға қысқа мерзімді де, ұзақ мерзімді де кезеңге инвестициялау үшін жағдай жасау;

телекоммуникациялар рыногында бәсекелестік ортаны қалыптастыру, қол жеткізудің жергілікті желілерін және қосылған байланыс қызмет көрсетулері рыногын дамытуға арналған мүмкіндіктердің өсуі;

саланың жұмыс тиімділігін арттыру және байланыс қызметтерін тұтынудың құрылымдық үйлесімсіздігін кеміту;

саланың серпінді дамуы жағдайында мамандарды оқыту жүйелері мен процестерін құру және қамтамасыз ету.

Шығыстарды бөлек есепке алуды енгізу және рынокқа қатысушылардың барлығына ауыртпалықты тең бөлудің ашық және әділ тетігіне біртіндеп ауыстыру жолымен бір оператордың ішіндегі рентабельді емес қызмет көрсетулерді ашық емес кросс-субсидиялау жойылатын болады.

Байланыс қызмет көрсетулеріне экономикалық негізделген тарифтерді қайта теңгерімдеу және белгілеу операторлар үшін бұрын тартымсыз болған рынок секторларында бәсекелестіктің пайда болуына әкеледі, мұның өзі сөзсіз қызмет көрсетудің сапасын және әр түрлілігін едәуір арттырады.

Тұтастай алғанда, ұлттық шаруашылықтың бұл секторын толығымен рыноктыққа өзгертуге мүмкіндік беретін жағдайлар жасалады және институциональдық қайта құрылымдау қамтамасыз етіледі, ұзақ мерзімді перспективада телекоммуникациялар саласын орнықты дамытуға алғы шарттар жасалады.

Бағдарламаны іске асыру 2005 жылдың соңына қарай мынадай мақсаттық индикаторларға қол жеткізуге бағыттталатын болады:

тіркелген телефон желілерінің тығыздығы - елдің 100 тұрғынына шаққанда 17;

ұтқыр байланыс абоненттерінің тығыздығы - елдің 100 тұрғынына шаққанда 11;

облыс орталықтарында қоғамдық телефондардың (электрондық таксофондардың) тығыздығы - 10 мың тұрғынға шаққанда 8, 2003 жылы 6,5;

Интернетті пайдаланушылар тығыздығы - елдің 1000 тұрғынына шаққанда 30, 2003 жылы 17;

телекоммуникациялардың жергілікті желілерін цифрландыру деңгейі - 60 пайыз, 2004 жылға қарай - 50 пайызға дейін;

магистральдық желілерді цифрландыру деңгейі - 100 пайыз, 2004 жылға қарай 90%.

8. Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар саласын дамытудың 2003-2005 жылдарға арналған бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспары

Ескерту. 8-бөлімге өзгеріс енгізілді - ҚР Үкіметінің 2004.04.15. N 417 қаулысымен .

Р/с N	Іс-шара	Аяқтау Орындау. нысаны ға (іске асыруға)	Орындау (іске асыру)	Болжа. натын	Қаржыландыру көзі шығыс.
			жауапты. лар	мерзімі млн.	тар, теңге

1. Нормативтік құқықтық базаны құру және жетілдіру

1.1.	"Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар желісін	Бұйрық	ККМ	2003 жылғы	Талап етілмей. I ді тоқсан
			н ө м і р л е у д і ң ж ү й е с і м е н ж о с п а р ы н "		б е к і т у т у р а л ы б ұ й р ы қ т ы
	әзірлеу				
1.2.	Қазақстан Республикасының телекоммуникациялар желілерін	Бұйрық	ККМ	2003 жылғы	Талап етілмей. I ді тоқсан
			н ө м і р л е у т а р ы н б ө л у п а й д а л а н у	р е с у р с . ж әне е р е ж е .	
	сін әзірлеу				
1.3.	"Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының Заңына өзгеріс.	Заң	ККМ, МБА ҰҚК (келі. сім бойын. ша)	2003 жылғы II тоқсан	Республикалық бюджет қаражаты
			т е р м е н р у л а р	2,2 тоқсан	т о л ы қ т ы . е н г і з у

" т у р а л ы " Қ а з а қ с т а н
Р е с п у б л и к а с ы
З а ң ы н ы ң ж о б а с ы н

әзірлеу.

1.4. Телекоммуникация. Бұйрықтар қызмет көрсетулерінің жіктеуі.	ККМ	2003 жылғы II тоқсан	2,2	Республикалық бюджет
---	-----	----------------------	-----	----------------------

ішін әзірлеу тоқсан қаражаты

1.5. Телекоммуникация. Бұйрықтар саласында статистикалық бақылау нысанда.	ККМ, СА	2003 жылғы III тоқсан	2,2	Республикалық бюджет қаражаты
---	---------	-----------------------	-----	-------------------------------

р ы н   ә з і р л е у   ж ә н е

бекіту

1.6. Байланыс опера. торларының бірлескен қызмет көрсетулері	Бұйрық	ККМ, МБА, ҰҚК (келісім бойынша)	2003 жылғы IV тоқсан	2,2	Республикалық бюджет қаражаты
--	--------	---------------------------------	----------------------	-----	-------------------------------

к е з і н д е   ж е л і л і к
р е с у р с т а р д ы   ұ с ы н у
т ә р т і б і н   ж ә н е
б а й л а н ы с   о п е р а .
т о р л а р ы н ы ң   ө з а р а
е с е п   а й ы р ы с у л а р ы н
қ о с а   а л ғ а н д а ,
Т е л е к о м м у н и к а ц и я .
л а р   ж е л і л е р і н
қ о с ы п   а л у   е р е ж е .

сін әзірлеу

1.7. Байланыс саласындағы лицензиялау, Қазақстан Республикасында	Үкімет қаулы.	ККМ, ҰҚК (келісім бойынша) жобасы	2004 жылғы II тоқсан	Талап етілмей. ді
--	---------------	-----------------------------------	----------------------	-------------------

ережесін әзірлеу

1.8. Телефон байланысы қызметтерін көрсету.	Бұйрық	ККМ, МБА, ҰҚК	2003 жылғы	2,2	Республикалық
---	--------	---------------	------------	-----	---------------

сету ережесін әзірлеу	(келісім IV бойынша) тоқсан қаражаты	бюджет
1.9. <*>		
1.10. Телекоммуникациялар саласындағы техникалық пайдалану ережесіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу	Бұйрық АБА 2003 жылғы 2,2 IV тоқсан 2004 жылғы 14,9 2005 жылғы 3,26*	Республика- лық бюджет қаражаты IV тоқсан IV тоқсан

2. Әмбебап қол жеткізуді қамтамасыз ету тетігін құру

2.1. Телекоммуникация- ның әмбебап қызметтер көрсету- нің тізбесін әзірлеу	Үкімет қаулысы- ның жобасы	ККМ, МБА 2004 жылғы II	Талап етілмей. ді тоқсан
2.2. Әмбебап қол жеткізуді (жал. пыға қол жеткі. зімді) ұйымдас. дайындау	Үкімет. ке ұсыныс тыру және жыландыру лелері уәкілетті тағайындау де ұсыныстар	ККМ, МБА 2003 жылғы IV	Талап етілмей. ді тоқсан қар. мәсе. бойынша органды жөнін. қар.
2.3. Телекоммуникацияның әмбебап қызмет көрсетуін қамтамасыз ететін байланыс және бекіту	Бұйрық операторларын жөніндегі құжаттарды	АБА, ТМРА 2004 жылғы II тоқсан	Талап етілмейді (келісім бойынша) таңдау конкурстық әзірлеу
2.4. Әмбебап қол жеткізуді (жалпы. ға бірдей қол	Бұйрық АБА, ҚарМ, ЭБЖМ, ТМРА (келі-	2004 жылғы 2,2* жылғы I	Республи. калық бюджет

	жеткізімді қызмет көрсету) ұйымдас.	сім	тоқсан	қаражаты бойынша)
		тыру	және	қаржы.
		ландыру		ережесін
әзірлеу				
2.5.	200 адам және одан артық тұрғындар саны бар елді мекендерді	Бұйрық	АБА,ТМРА (келісім IV бойынша)	2004 жылғы етілмей. IV ді тоқсан
		телефондандыру жоспарын		әзірлеу
және бекіту				
2.6.	Телекоммуникациялар қызметтеріне ке әмбебап қол жеткізуді ұйымдастыруға және ұсынуға	Үкімет. АБА,ТМРА (келісім 2005 ақпарат бойынша)	2004-2005 жылдар, желтоқ.	3,74* жыл сайын қаражаты сан
		арналған зияларды деу, зуді	тендер қамтамасыз	лицен. ресім. өткі.
ету				
2.7.	Телекоммуникацияның әмбебап қызмет көрсетулерін ұсыну жөніндегі ауыл.	Үкіметке ақпарат	АБА 2004 жылғы IV тоқсан	2511,962 Респуб. ликалық бюджет қаражаты
			дық байланыс операторларының шығынына	өтемақыны
қамтамасыз ету				
2.8.	Қалалық телекоммуникация желілерін абоненттері болып табылатын әлеуметтік қорғалатын	Үкіметке ақпарат	АБА 2004 жылғы IV тоқсан	958,865 Респуб. ликалық бюджет қаражаты
		азаматтарға үшін төлем		телефон абоненттік тарифінің

к ө т е р і л у і н е   ө т е м .
а қ ы ғ а   о б л ы с т ы қ
   б ю д ж е т т е р г е ,
А с т а н а   ж әне   А л м а т ы
қ а л а л а р ы н ы ң   б ю д ж е т .
   т е р і н е   м а қ с а т т ы
   т р а н с ф е р т т е р д і
к ө з д е у

3. Телекоммуникациялар саласындағы тарифтік реттеу тетіктерін жетілдіру

3.1. Телекоммуникация. Бұйрықтар қызмет көрсетулерінің түрлері бойынша	ККМ, МБА	2003 жылғы IV тоқсан	2,2	Республикалық бюджет қаражаты
өзірлеу		б ө л е к а л у	е с е п к е е р е ж е с і н	
3.2. Телекоммуникациялардың қызмет көрсетулеріне арналған тариф.	ККМ, МБА	2003 жылғы IV тоқсан	2,2	Республикалық бюджет қаражаты
өзірлеу		т е р д і т ы р у	қ а л ы п т а с . е р е ж е с і н	
3.3. Телекоммуникацияның әмбебап қызмет көрсетуінің тарифтерін қайта теңдестіру	Үкімет қаулы.	ТМРА (келісім сының жобасы тіру	2004 жылғы II тоқсан	Талап етілмейді бойынша), АБА жоспарын
бекіту				
3.4. Телекоммуникациялар саласындағы реттелетін активтер базасының	ТМРА(келісім бойынша),АБА	2004 жылғы III тоқсан	2,2*	Республикалық бюджет қаражаты
		п а й д а е с е п т е у с і н	с т а в к а с ы н ә д і с т е м е . ө з і р л е у	

4. Телекоммуникациялар саласын ырықтандыру жағдайларын жасау жөніндегі іс-шаралар

- 4.1. Телекоммуникациялар саласына экономикалық талдау жүргізу
- Үкімет. АБА,ТМРА желтоқ. 4,0* 2004 жылғы желтоқ. сайын
- (келісім сан, ақпарат бойынша) жыл сайын
- Республикалық бюджет қаражаты саннан бастап, жыл
- 4.2. "Қазақтелеком" ААҚ, оның шығындарын өтеумен бірге қалааралық байланысты ұсыну.
- Үкімет. ККМ, МБА, 2003 жылғы IV тоқсан
- ҚарМ, ЭБЖМ, ӘдМ халықаралық
- Талап етілмейді
- ғ а э к с к л ю з и в т і к қ ұ қ ы ғ ы н м е р з і . м і н е н б ұ р ы н а л ы п т а с т а у ғ а б а й л а . н ы с т ы м ә с е л е л е р д і р е т т е у ж ө н і н д е ұ с ы н ы с т а р
- дайындау
- 4.3. "Қазақтелеком" ААҚ-ның халықаралық және қалааралық байланыс жобасы
- Үкімет АБА,ТМРА 2004 жылғы I тоқсан
- қаулы. (келісім бойынша) I тоқсан қызметкерін арналған
- 2299,5 Республикалық бюджет қаражаты көрсету ұсынуға эксклю.
- зивтік құқығын жою
- 4.4. Телекоммуникациялардың жергілікті желілерін 60-пайыздық деңгейге дейін
- Үкімет. АБА, "Қазақ телеком" ААҚ желтоқ. сан, жыл сайын
- Байланыс операторларының қаражаты (келісім

цифрандыруды қамтамасыз ету		бойынша)		
4.5. Байланыс телекоммуникация желілерімен өзара іс-қимыл жасайтын-	Бұйрық	АБА,ТМРА (келісім бойынша)	2004 жылғы I тоқсан	Байланыс операторларының қаражаты
дардың қала аралық қосылуларды және операторлар арасындағы трафикті секундтық тарифтеуге көшуді қамтамасыз ету				
4.6. Байланыс және ақпараттандыру саласындағы жеке леген реттеуші	Үкімет. ке ұсыныс	АБА,ТМРА (келісім бойынша)	2004 жылғы II тоқсан	Талап етілмейді
тар дайындау		мемлекеттік органды құру жөнінде (Тәуелсіз реттеуші) ұсыныс.		
4.7. Нөмірлеудің жаңа жоспарына көшуді қамтамасыз ету	Үкімет. ке ақпарат	АБА	2004 жылғы IV тоқсан	Байланыс операторларының қаражаты
4.8. Телекоммуникацияның әмбебап қызмет көр.	Бұйрық	АБА	2004 жылғы II тоқсан	Талап етілмейді
		сетулерінің тарифтерін қайта теңдестіру жоспарымен байланыстырылған Қазақстан Республикасының телекоммуникация желілерінде жергілікті телефон қосылымдарының құнын уақыт бойынша		

есептеу жүйесін
енгізудің нақтылан.
ған Жоспар-кестесін

өзірлеу

4.9. Жалпы пайдаланыс. Үкімет. АБА, ТМРА 2004 Байланыс
тағы телекоммуни. ке (келісім жылғы оператор.
кациялар желісі ақпарат бойынша) IV ларының
байланыс оператор. тоқсан қаражаты
ларынның желі
элементтері және
қызмет түрлері
бойынша шығындарды
бөлек есепке алуын
енгізуді қамтамасыз

ету

4.10. Телекоммуника. Үкімет. АБА, 2003- Талап
циялардың ведом. ке ҚорМ, 2004 етілмей.
стволық желіле. ақпарат ІІМ, жылдар, ді
рін жаңғырту ҰҚК, өзірлеу.
және дамыту "Қазақ. іне
жоспарларын телеком" қарай
келісу ААҚ
(келісім

бойынша)

4.11. Арнайы жедел-із. Үкімет. АБА, желтоқ. Байланыс
дестіру іс-шара. ке ҰҚК сан, оператор.
ларын жүргізуді ақпарат (келісім жыл ларының
қамтамасыз ету бойынша) сайын қаражаты
үшін ҚР 1071 -
2002 СТ талап.
тары бойынша
байланыс опера.
торларының
телекоммуника.
циялық жабдығын
жаңғырту жөнін.
дегі іс-шаралар.
ды орындауды

қамтамасыз ету

4.12. Ұлттық ақпарат. Үкімет. АБА,	2005	16830,0	Ұлттық
тық супер ке "Қазақ. жыл,			байланыс
магистраль құры. ақпарат телеком" желтоқ.			операто.
лысын аяқтауды ААҚ сан,			рының
қамтамасыз ету (келісім жыл			қаражаты
	б о й ы н ш а)		с а й ы н

5. Радиожиілік реттеуді реформалау

5.1. Қазақстан Республикасында барлық мақсат. тағы радиоэлек.	Бұйрық ККМ, ҚМ, ҰҚК	2004 жылғы	Талап етімей. ді
	(келісім бойынша)	III тоқсан	
	т р о н д ы к ұ р а л д а р		
	ү ш і н р а д и о ж и і л і к .		
	т е р д і б ө л у ж ә н е		
	т а ғ а й ы н д а у		
	(м е н ш і к т е у) е р е .		

жесін әзірлеу

5.2. Халықаралық электр байланысы одағының ұсыным. дарына, халықара. лық келісімдерге	Үкімет АБА, ҚР қаулы. РЖМВК**, ҰҚК	Қажет. тілігі. не	Талап етілмей. ді
	жобасы (келісім бойынша)		
	с ә й к е с р а д и о ж и і .		
	л і к с п е к т р і н		
	п а й д а л а н у д ы		
	ү й л е с т і р у ж ө н і н .		
	д е г і і с - ш а р а л а р .		
	д ы ң о р ы н д а л у ы н		
	қ а м т а м а с ы з е т у		
	ж ә н е Ұ л т т ы қ		
	р а д и о ж и і л і к т е р		
	к е с т е с і н е ө з г е .		

рістер енгізу

5.3. Байланыс саласын. дағы реттеу жөніндегі уәкі. летті органның	Үкімет ККМ, ҚорМ, ҰҚК	2003 жылғы II тоқсан	Қаржылан. дыру көлемі мен көздері
	қаулы. сының жобасы (келісім		

мемлекеттік
кәсіпорын ныса.
нындағы радиожии.

бойынша)

әзірлеу
кезеңінде
белгіле.

лік қызметін құру

тін болады

5.4. Қазақстан Республикасының аумағында сымсыз абоненттік радио қол жеткізу (WLL) жүйесін пайдалану үшін 450-470 МГц, 824-890 МГц және 1850-1990 МГц

Үкімет. ККМ,
ке ҚорМ жылғы
ақпарат II
тоқсан

2004

Қаржылан.
дыру
көлемі мен
көздері
талдау
жүргізу
барысында
анықтала.
тын болады

өрісіндегі
жиіліктер радио.
жолағын

бөлу

5.5. Мыналарды:
- радиожиилік спектрін бөлу және пайдалануын

Үкімет қаулы. сының жобасы
ҚорМ, ҰҚК (келісім бойынша),
2004 жылғы II тоқсан
бақылау

Талап етілмейді
АБА

жүйесін оңтайландыру;
- радиожиилік спектрін айырбастауға және жаңа технологияларды дамытуға ықпал ететін жиіліктерді бөлудің экономикалық әдістерін әзірлеуді қосалғанда, Радиожиілік спектрін айырбастау

жөніндегі іс-шаралар жоспарын

әзірлеу.

5.6.	Олардың эконо. микалық орындылығын қамтама. сыз ететін	Бұйрық ККМ, ҚорМ, Ақпмині, МБА	2003 жылғы IV тоқсан	2,2	Республикалық бюджет қаражаты
			Р Ж С * * *		
			п а й д а л а н у		ү ш і н
			с т а в к а л а р д ы		қ а л ы п т а с т ы р у
			ә д і с т е м е с і н		ә з і р л е у

6. Телекоммуникациялар қызметтерін стандарттау, сертификаттау, сапасын жақсарту жөніндегі іс-шаралар

6.1.	Телекоммуникациялар саласындағы стандарттау жөніндегі техникалық комитет құру	Бұйрық ККМ, ИСМ	2003	Талап етілмей. III ді тоқсан	Талап етілмей. III ді тоқсан
		Стандарттау, метроло.	жылғы	III ді тоқсан	Талап етілмей. III ді тоқсан
		және		сертифи.	Талап етілмей. III ді тоқсан
		кәсіптік		каттау	Талап етілмей. III ді тоқсан
		жөніндегі		комитет,	Талап етілмей. III ді тоқсан
		құқықтық		Ұ Қ К	Талап етілмей. III ді тоқсан
		жетілді.		(келісім	Талап етілмей. III ді тоқсан
	бойынша)				Талап етілмей. III ді тоқсан
6.2.	Телекоммуникациялар саласындағы стандарттау және сертификаттау	Норма тивтік құжаттар жөніндегі тивтік базаны руді ету.	АБА, ҰҰК (келісім бойынша) нормативтік құқықтық жетілді. қамтамасыз ету. Міндетті	2003-2005 жылдар	Байланыс операторларының қаражаты (МСМСТ, ССТ және басқалар)
					сертификаттауға

ж а т а т ы н   ө н і м д е р
м е н   қ ы з м е т   к ө р с е .
т у л е р   т і з б е с і н е
   т о л ы қ т ы р у л а р
е н г і з у   ж ө н і н д е

ұсыныстар әзірлеу

6.3. Қалалық теле.   Үкімет. АБА,   2003-   Байланыс
коммуникациялар   ке   ҰҚК   2005   оператор.
   желілері техника.   ақпарат (келісім   жылдар   ларының
лық байланыс   бойынша),   қаражаты
   құралдарының   байланыс
   (облыс орталықта.   оператор.
ры, Астана және   лары
   Алматы қалалары)
   ақпараттық
   қауіпсіздікті
   қамтамасыз   ету
және арнайы   жедел
   - іздестіру   іс-ша.
раларын   жүргізу
жөніндегі   қолда.
ныстағы   стандарт.
тар   талаптарына
   сәйкестігіне
   сертификаттау
жүргізуді   қамта.

масыз ету

6.4. Телекоммуникация. Үкімет. АБА,   2003-   Байланыс
лар ұйымдарында   ке   "Қазақ.   2005   оператор.
9000 сериялы ISO   ақпарат телеком"   жылдар   ларының
халықаралық   АҚҚ   қаражаты
   стандарттарына   (келісім
   сәйкес сапа жүйе.   бойынша),
   сін әзірлеу және   байланыс
енгізу   саласын
   сертифи.
   каттау
   жөнінде.
   гі орган.

7. Кадрлар даярлауды және қайта даярлауды ұйымдастыру жөніндегі іс-шаралар

7.1.<*>

7.2. Телекоммуникация. Үкімет. БҒМ, 2004 Талап
лар саласындағы ке АБА жылдан етілмейді
ғылыми-техника. ұсыныс. бастап
лық қолданбалы тар жыл
зерттеулер мен сайын,
инновациялардың I
тізбесін әзірлеу тоқсан

7.3. Саланың дамуы мен Үкіметке БҒМ, 2004 Талап
рынок талаптарын ұсыныс. АБА жылдан етілмейді
ескере отырып, тар бастап
телекоммуникация. жыл
лар мамандықтары сайын,
жөніндегі Мемле. I
кеттік білім беру тоқсан
с т а н д а р т т а р ы н
ж е т і л д і р у ж ө н і н д е
ұ с ы н ы с т а р ә з і р л е у

Ескерту

* - Жоспардың іс-шараларын іске асыру жөніндегі республикалық бюджеттен бөлінетін қаражат республикалық бюджетті қалыптастыру кезінде нақтылануға жатады

** - Қазақстан Республикасының радиожилік жөніндегі мемлекеттік ведомстволық комиссиясы.

*** - Радиожилік спектрі.